

EKSOTISKE PARCELHUSE

Hvad har et lerklinet langhus i Amazonas at gøre med et parcelhus i Dragør? Og hvor langt er der fra fetichfigurer i Brasilien til den danske familiebolig? Ikke så langt, hvis man spørger antropolog **INGER SJØRSLEV**, der for nylig har besøgt danske forstadsboliger.

Inger Sjørsløv lagde ikke skjul på sin skepsis, da hun blev spurgt, om hun ville være med til at undersøge livet i de danske parcelhuse: "Min første reaktion var spontan: Argh, jeg kommer lige fra voodoo i Brasilien. Måske er jeg ikke den rigtige at spørge. Men jeg blev meget klogere. En ny, stor verden har åbnet sig for mig, og den er både eksotisk og inspirerende."

TABUER

"Mine antropologiske metoder og erfaringerne fra studier andre steder i verden virkede som et brækjern for de selvfølgelighedsforestillinger, vi omgiver danske enfamiliehuse med. Vi tænker, at vores parcelhuse er det mest normale i verden, men også dér fandt jeg tabuer, hellige ting, zoner, grænser og mere af alt det, jeg plejer at få øje på ude i verden."

Inger Sjørsløv fandt bl.a. ud af, at vores boliger virker stabiliserende for ejerne i en verden under forandring. Hun mødte mange eksempler på, at tid og rum ikke kan skilles ad, fordi huse er rum, der defineres og skabes over tid. Og hun opdagede, at tingene i hjemmet manifesterer en forbindelse bagud til forfædrene.

BØRNENE KOMMER FØRST

Slægt og ægteskab er to faste temaer hos antropologer. Inger Sjørsløv griber til et royalt eksempel for at forklare begreberne: "Kongehuset videreføres gennem den biologiske forbindelse mellem forældre og børn. Det kalder vi den vertikale linje, men den kan jo ikke fastholdes og fortsættes uden de tværgående, horisontale relationer, der etableres via ægteskab."

Den moderne verden er baseret på kernefamilien, altså to generationer, der lever sammen i et krydsfelt mellem den horisontale og vertikale linje. Hvis ægteskabet skal lykkes, må der være enighed mellem ægtefællerne i den horison-

tale relation om at prioritere de vertikale relationer. Ægteparret skal altså være enige om, at børnenes behov kommer først. Endelig er der jo også relationerne til verden uden for husets fire vægge; fx slægtninge, venner og arbejdspladsen, som også skal have tildelt en passende og afbalanceret plads, hvis kernefamilien i huset skal have det godt."

TID OG RUM HÆNGER SAMMEN

Under besøgene i hjemmene så Inger Sjørsløv, hvordan beboerne hele tiden var i interaktion med det fysiske materiale. "Huset er aldrig stillestående. Man flytter om og bygger udestuer eller drømmer om at gøre det. Også alle de planer, der ikke realiseres, er med til at skabe et hjem. Et hjem er ikke noget, man har, men noget, man gør. På den måde er huse knyttet til tid, og det at skabe rum er en proces i tid. Et hus bliver til en bolig ved, at nogle mennesker flytter ind i det. En bolig bliver til et hjem ved, at disse mennesker bliver boende en tid og fylder rummene med liv og ting."

Foto: Institut for Antropologi

"Hjemmet er et krydsfelt mellem
ansvaret for børn og slægt og fristedet
med lørdagsslik, benene op i sofaen
og friheden fra forpligtelser."

"Vi iscenesætter det private liv og viser
det gerne frem. Vores hjem er i dag i
endnu højere grad en scene .."

INGER SJØRSLEV

Antropolog, lektor
Institut for Antropologi
Københavns Universitet
inger.sjoerslev@anthro.ku.dk

LÆS MERE

Husets univers. Om danske enfamiliehuse i tid og rum,
i Dansk Sociologi nr. 4, 18. Årg. 2007

*The house as a moral value. Practising gender and generation
in Danish single-family houses,* udvalgte artikler og papers fra
Center for Bolig og Velfærd 2005-2007

*Money and morality. Values and social obligations in Danish
single family houses,* www.bovel.dk

Inger Sjørlev har mødt denne sammenhæng mellem tid og rum andre steder: "Hos zafimaniryfolket på Madagaskar opleves huset som en levende organisme. En krop. Huset bliver til over tid i takt med, at familien etablerer sig mere og mere som familie. Huset er færdigt, når familien er færdig. Vi kan ikke adskille rummet fra kroppen og handlingerne". Hun understreger også, at konkrete begivenheder ofte sætter sig fysiske spor i huset. "For at forstå, hvad huset er for beboerne – og det gælder også i de danske parcelhuse – skal man bede dem om en tidslinie over deres liv i boligen."

HUSET SOM SCENE

Hjemmet samler på en gang de mest forpligtende og de mindst forpligtende måder at være sammen på, vurderer Inger Sjørlev. "Hjemmet er et krydsfelt mellem ansvaret for børn og slægt og fristedet med lørdagsslik, benene op i sofaen og friheden fra forpligtelser."

"I klunketiden var hjemmet både et ly og en scene. Det var intimsfæren, hvor man gemte sig, men det var også her man præsenterede sig fx i dagligstuerne, hvor familielivet blev iscenesat. Hjemmet havde forskellige skarpt adskilte zoner. Datidens klare skelnen mellem offentlighed og privathed er i dag brudt ned. Vi iscenesætter det private liv og viser det gerne frem. Vi er en slags performere i mange situationer i livet – også når vi er hjemme. Vores hjem er i dag i endnu højere grad en scene. Hvis vi for eksempel havde været fra Trinidad, ville vi performe via vores street outfit eller dekorationerne på vores bil."

TING BÆRER ERINDRING

Er mennesker i Danmark så gennemmoderniserede, at brug og-smid-væk-kulturen og en funktionalistisk forbrugsholdning styrer foretagendet? Sådan lød et af de spørgsmål, som antropologen søgte svar på gennem de mange interviews og besøg i parcelhusene. "Oftest fremstilles vores omgang med

Foto: Institut for Antropologi

ting som et æstetisk eller et funktionelt spørgsmål. Men ting har jo også affektionsværdi og bærer og binder vores erindring. Ting kan være ladet med betydning. De har historie, de udveksles, og de både forener og skiller mennesker.”

KAMPEN OM ARVESTYKKERNE

Men hvorfor gemmer man egentlig tingene? ”Måske regner man med, at de en dag får en værdi, men det kunne også have at gøre med relationelle bindinger til tingene og det tingene repræsenterer i form af relationer til mennesker, man ikke deler bolig med, men som alligevel er betydningsfulde. Ting udtrykker jo forholdet til den, der ikke er til stede, så arvestykker er manifestationen af kontinuitetstænkning bagud.”

MÅSKE EN NAVLESTRENG

”Spørger man folk om det, så gemmer de fleste ikke noget”, fortæller Inger Sjørsløv, men tilføjer: ”Vi besøgte en mand, der boede i et moderne hus. Han havde smidt alt ud, sagde han, men i et skab opbevarede han alligevel en gammel suppeterrin fra forældrenes hjem. Han skjulte den, og håbede snart at børnene hentede den. Samme historie fandt jeg hos en yngre mand. Da han tømte moderens hjem efter hendes død, smed han alt ud – på nær et enkelt maleri. Det er næsten metonymisk – altså en gestus, hvor en lille del symboliserer helheden. Det er en forbindelse tilbage ad den vertikale akse, en lille navlestreng. Måske skyldes det en følelse af, at man bør gøre det, måske er det en moralsk tilskyndelse.

Det peger bestemt ind i mange andre kulturer, hvor ting er tillagt hellighed. Fx arbejder man i antropologien med begrebet ”uafhængelige ting”. Det er hellige ting, som ikke må komme i cirkulation i en markedsøkonomi. Man må ikke sælge det, for det må ikke blive tilsmudset af penge, man må ikke smide det ud, men man må godt give det væk.”

BYG NYT, SOM KAN BYGGES OM

På baggrund af sit arbejde i felten har Inger Sjørsløv et par konkrete ideer. ”De fleste arkitekter tænker, at de laver det perfekte til folk, og at boligerne er færdige, når de er bygget. Men det går jo aldrig sådan. Folk begynder straks at bøje og mase materien. Måske skulle man bare give folk et eller andet byggeri, der egner sig til at blive bygget om.”

PRØV EN MALOCA

”Det klassiske parcelhus blev bygget til far, mor og to børn som en snæver ramme om det miniunivers, der udgøres af en kernefamilie. Men huse og kernefamilier hører ikke naturligt sammen verden over. I Amazonas bor mange familier sammen i malocaer, som er store, udsmykkede langhuse. Måske kunne der for nogle familier være inspiration at hente i andre kulturers måder at indrette rammerne på? Vi ved jo, at huset som ramme virker ind på vores livspraksis, så en anderledes bolig ville måske kunne inspirere til nye livsmåder”.

MINDEHUSE I HAVEN

Inger Sjørsløv henter også inspiration til en anden ide langt væk. ”Mange vil bo æstetisk, smart og i åbne glashuse, men har samtidig brug for at knytte forbindelsen bagud ved at have forfædrenes ting. Hjemmet bliver måske næsten et arkiv. De to behov kolliderer. Men måske skulle man bare bygge mindehuse i haven. Så kan man opsøge husene med forfædrenes ting og mindes – lidt ligesom i Benin, hvor en fetich har sit eget hus og bliver tilbedt der.”

Bag de gængse forestillinger om livet i parcelhusene gemmer sig et mere sofistikeret og nuanceret liv, end man umiddelbart kan se. Og det foldes ud, når de antropologiske briller stiller skarpt på det.